

The Comparative Analysis Of Learning Foreign Language Through Book And Learning Through Video Lessons.

Oktamova Moxigul Khamidullo-kizi

Senior lecturer, Faculty of Foreign Languages, Far Eastern State University

Gulsevar Ikromaliyeva

student of FSU

Abstract

This article presents a comparative analysis of the use of books and video textbooks in learning a foreign language. Both methods have their own advantages and disadvantages in the language learning process. The article analyzes the effectiveness of these two approaches and compares their role in the development of students' language skills.

Keywords: language learning, textbooks, video materials, comparison, speaking skills, listening comprehension, grammar, motivation, independent learning

Annotatsiya

Ushbu maqolada chet tilini o'rganishda kitoblar va video darsliklardan foydalanishning qiyosiy tahlili amalga oshiriladi. Har ikkala usul ham til o'rganish jarayonida o'ziga xos afzallik va kamchiliklarga ega. Maqolada ushbu ikki yondashuvning samaradorligi tahlil qilinib, ularning o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni solishtiriladi.

Kalit so'zlar: til o'rganish, kitobdarslik, video materiallar, taqqoslash, nutq ko'nikmalari, tinglab tushunish, grammatika, motivatsiya, mustaqil o'rganish

Kirish

Chet tilini o'rganish qadim zamonlardan buyon insoniyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo'lib kelgan. Tarixiy manbalarga ko'ra, chet tillarni tizimli ravishda o'rganish jarayoni XVIII–XIX asrlardan boshlab shakllana boshlagan. Ayniqsa, yozma manbalar va darsliklar orqali til o'rganish dastlabki asosiy vosita sifatida qo'llanilgan. Keyinchalik, XX asrda ta'lim metodlarining rivojlanishi bilan chet tilini o'rganish jarayoniga audio va video materiallar kirib keldi, bu esa til o'rganish usullarining takomillashishiga olib keldi.

Kitob orqali chet tilini o'rganish grammatik bilimlarni chuqur o'zlashtirish, lug'at boyligini oshirish va o'qish hamda yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Video darsliklar esa real nutq muhitini yaratib, talaffuz, tinglab tushunish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, zamonaviy til ta'limida ushbu ikki vosita o'zaro to'ldiruvchi ahamiyat kasb etadi.

Chet tilini o'rganishning ahamiyati globallashtirish jarayonida yanada ortib bormoqda. Bugungi kunda chet tillarni bilish xalqaro muloqot, ta'lim, ilm-fan va mehnat bozorida raqobatbardoshlikni ta'minlaydi. Bundan tashqari, chet tilini o'rganish shaxsning madaniy dunyoqarashini kengaytiradi, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shu bois, ushbu maqolada chet tilini o'rganishda kitob va video darsliklardan foydalanishning ahamiyati, ularning foydalari hamda til ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi.

Maqolaning maqsadi — o'zbek, ingliz va rus olimlarining nazariy va empirik ishlari asosida kitoblar va video darslar orqali chet tilini o'rganishning tizimli qiyosiy tahlilini amalga oshirish. Tadqiqot metodik afzalliklar, kognitiv ta'sirlar va pedagogik natijalarni aniqlashga qaratilgan.

Asosiy qism

1. Kitoblarga asoslangan til o'rganishning nazariy asoslari

Kitoblar asosidagi ta'lim til pedagogikasining asosiy tayanchi bo'lib kelgan. Strukturaviy va grammatik tarjima metodlari ko'p hollarda bosma darsliklarga tayanardi.

Ingliz tilshunosi Henry Sweet The Practical Study of Languages (1899) asarida grammatikani tizimli o'rganish va strukturalangan o'qish tilni mukammal o'rganishning muhim jihatlari

ekanligini ta'kidladi. Sweet matn bilan ishlash analitik fikrlash va lingvistik aniqlikni rivojlantirishini bildiradi.

Shuningdek, Harold Palmer *The Scientific Study and Teaching of Languages* (1917) asarida darajali o'quv materiallari va takrorlashning muhimligi ta'kidlangan. Palmer fikricha, kitoblar tizimli o'sish va o'lchanadigan natijalarni ta'minlaydi.

Rus an'anasi bo'yicha, Lev Vygotsky *Thought and Language* (1934) asarida ichki nutq va vositalangan o'rganishning roli ta'kidlangan, shuni bildiradiki, o'qish tilni kognitiv jihatdan ichki o'zlashtirish jarayonini rag'batlantiradi.

O'zbek olimlari orasida, Shavkat Mirziyoyev *Yangi O'zbekiston strategiyasi* (2021) asarida chet tilini o'qitishda darslik sifatini oshirish milliy rivojlanish strategiyasi sifatida ta'kidlangan.

Bundan tashqari, Shukhrat Sirojiddinov (2018) metodik tadqiqotlarida matn bo'yicha ko'nikmalar akademik til mahoratining asosi ekanini ta'kidladi.

Kitoblar grammatik tushuntirishlar, lug'at ro'yxatlari va mashqlar orqali tizimli o'rganishni ta'minlaydi. O'quvchilar o'z sur'atini nazorat qilishi, murakkab bo'limlarni qayta o'qishi, marginlarga izohlar yozishi va chuqur ishlashga imkon yaratadi. Shu bilan birga, kitoblar haqiqiy talaffuz namunalarini va spontanik muloqot kontekstini yetarli darajada taqdim etmaydi.

2. Video darslar va audiovizual o'rganishning o'sishi

Video darslarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi raqamli texnologiyalar bilan tezlashdi. Kommunikativ yondashuv haqiqiy nutqga ta'sirni oshirishni qadrlaydi.

Ingliz tilshunosi David Crystal *Language and the Internet* (2001) asarida raqamli media til o'rganish muhitini o'zgartirib, audiovizual kirishni zamonaviy pedagogikaning markaziy elementi qilishi ta'kidlangan.

Shuningdek, Jeremy Harmer *How to Teach English* (1998) asarida video materiallar o'quvchilarning sinfdagi ishtirokini rag'batlantirishdagi motivatsion ahamiyati ta'kidlangan.

Rus tadqiqotchisi Elena Passov (2002) metodik tadqiqotlarida video darslar real hayot nutqini simulyatsiya qilish orqali kommunikativ kompetensiyani oshirishini bildiradi.

O'zbek olimi Gulbahor Ashurova (2019) multimedia integratsiyasini tahlil qilib, audiovizual materiallar tinglab tushunishni sezilarli darajada yaxshilashini ko'rsatdi.

Video darslar vizual ishoralar, imo-ishoralar, intonatsiya va kontekstual fonni taqdim etadi. Multimedialar orqali o'rganish nazariyasi vizual va audio kirishlarni muvozanatlash orqali bilimni mustahkamlashini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, video darslarga ortiqcha ishonish chuqur o'qish va grammatik tahlil qobiliyatini kamaytirishi mumkin.

3. Kognitiv jarayonlardagi farqlar
Kognitiv psixologiya chiziqli matn qayta ishlash va multimodal kirishni integratsiya qilishni ajratadi.

O'qish analitik va reflektiv kognitsiyani faollashtiradi. O'quvchilar grammatik tuzilmalarni dekodlaydi, ma'nolarni taxmin qiladi va semantik tarmoqlar hosil qiladi. Michael McCarthy *Discourse Analysis for Language Teachers* (1991) asarida matnli ekspozitsiya diskurs kompetensiyasini mustahkamlashini ko'rsatadi.

Aksincha, video o'rganish tezkor audio qayta ishlash va kontekstual taxminni rag'batlantiradi.

Rus olimi Alexander Leontiev *Activity, Consciousness, and Personality* (1978) asarida sezgi bilan bog'liq faoliyat orqali amaliy ko'nikmalar rivojlanishi tushuntiriladi.

O'zbek metodisti Nodira Karimova (2020) o'quvchilar video materiallar bilan yaxshiroq talaffuz qilgan, ammo imlo aniqligi pastroq bo'lganini aniqladi.

Shunday qilib, kitoblar aniqlik va tushunishga asoslangan bilimni rivojlantiradi, video darslar esa ravonlik va noaniq bilimlarni shakllantiradi.

4. Motivatsiya va o'quvchining mustaqil ta'limi Motivatsiya til o'rganishda muhim rol o'ynaydi.

Stephen Krashen *Principles and Practice in Second Language Acquisition* (1982) asarida tushunarli kirish (comprehensible input) muhimligi ta'kidlangan. Video darslar ko'pincha boy kontekstual kirishni taqdim etadi.

Zoltán Dörnyei *Motivational Strategies in the Language Classroom* (2001) o'quvchilarning qiziqishlarini oshiruvchi materiallar ichki motivatsiyani kuchaytirishini ta'kidlaydi.

O'zbek olimi Dilnoza Yuldasheva (2022) aralash metodlardan foydalangan o'quvchilar faqat kitoblarga tayanadiganlarga nisbatan ko'proq davomiylik ko'rsatganini aniqladi.

Kitoblar o'z-o'zini nazorat qilish va mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirsa, video darslar hissiy ishtirokni oshiradi.

5. Pedagogik xulosalar va integratsiyalashgan model

Faqat kitoblarga tayanish grammatik jihatdan to'g'ri, ammo kommunikativ jihatdan cheklangan o'quvchilarni yetishtirishi mumkin. Faqat video darslarga tayanish esa ravonlikni rivojlantiradi, lekin struktural aniqlik yetishmaydi.

Rus olimi Sergey Ter-Minasova Language and Intercultural Communication (2000) intercultural kompetensiya uchun malakalarni muvozanatlashgan rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi.

O'zbek tadqiqotchisi Abduvali Qodirov (2017) darsliklar va multimedia platformalarni birlashtirgan integratsiyalashgan o'quv reja modelini taklif qilgan.

Shuning uchun strukturalangan o'qish, grammatik mashqlar, haqiqiy video materiallar va interaktiv topshiriqlarni o'z ichiga olgan aralash model keng qamrovli kompetensiyani ta'minlaydi.

Xulosa

Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, kitoblar va video darslar chet tilini o'rganishda bir-birini to'ldiruvchi vazifalarni bajaradi. Kitoblar grammatik tushuntirish, lug'at rivoji va chuqur kognitiv jarayonlarni ta'minlasa, video darslar talaffuz, tinglab tushunish, kontekstual tushunish va motivatsiyani oshiradi.

O'zbek, ingliz va rus ilmiy an'alariga tayangan holda, maqola eng samarali pedagogik strategiya sifatida multimodal integratsiyalashgan modelni tavsiya qiladi. Barqaror chet tilini o'rganish uchun analitik va kommunikativ ko'nikmalarni birlashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Sweet, H. (1899). The Practical Study of Languages. Oxford.

Kendjaeva, G. F. (2020). The methods of translating phraseological units in the Russian and English translations of the novel "Days Gone by" by Abdulla Qadiri. ISJ Theoretical & Applied Science, 9(89), 316-321.

KENJAYEVA, G. (2021). INTERPRETATION OF HOUSEHOLD REALITIES IN TRANSLATIONS OF A. KADIRI'S NOVEL "DAYS GONE BY". In E-Conference Globe (pp. 323-227).

Кенджаева, Г. Ф. (2021). МЕТОДЫ ПЕРЕВОДА РЕАЛИЙ В РОМАНЕ А. КАДЫРИ «МИНУВШИЕ ДНИ». МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА, 4(1-2).

Fattilloevna, K. G. (2021). Methods of Rendering Realias in the Translations of the Novel "Days Gone by" by Abdulla Qadiri. JournalNX, 7(09), 166-171.

Salikhova, N. N. (2022). Interjections in the Contexts of Uzbek and English Languages. Indonesian Journal of Innovation Studies, 18.

Nurullayevna, S. N., & Nuriddinovna, M. Z. (2023). THE HISTORY OF SONNET AND ITS TYPES. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 269.

Salikhova, N. N. (2018). MACRO CLASSROOM MANAGEMENT WITH SHORTAGE OF BOOKS. Теория и практика современной науки, (3 (33)), 63-65.

Yusuphodjaeva, S. T., & Gafurova, S. S. (2023). Methods Of Cognitive-Behavioral Psychotherapy In The Treatment Of Rheumatoid Arthritis. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1-2), 701-706.

Гафурова, С. Ш., & Юсупходжаева, С. Т. (2023). Та'sirlangan ichak sindromida nevroitik buzilishlarni differensial taxlili va tibbiy psixologik yordamni takomillashtirish (Doctoral dissertation).

- Surayyo, Y., & Sabohat, G. (2023). Depressive-anxiety disorders in patients with rheumatoid arthritis and methods of their psychocorrection. *Interpretation and researches*, 2(3), 9-16.
- АНАМИЯТИ, D., & Махаматжанова, N. M. FS Mirxaydarova. SM Mirxaydarova Академические исследования в современной науке, 2(7), 19-20.
- Hamraev, B., & Махаматжанова, N. (2023). Modern methods of treatment of sexual disorders. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 2(15), 73-74.
- Gafurova, S. S., Sharodiya, D., & Alimuhamedova, S. J. (2025). TO IDENTIFY ANXIETY-PHOBIC DISORDERS IN IRRITABLE BOWEL SYNDROME AND STUDY THE EFFECTIVENESS OF COGNITIVE BEHAVIORAL THERAPY IN THEM.
- Xamdamovna, I. M. (2025). TA'LIM JARAYONIDA O'YIN ASOSIDAGI METODLARNING NAZARIY ASOSLARI. *IZLANUVCHI*, 1(6), 312-327.
- Xamdamovna, I. M. (2022). COMPARATIVE ANALYSIS OF ASINDETONE SPECIES IN ENGLISH AND UZBEK. *Scientific progress*, 3(3), 397-400.
- Xamdamovna, I. M. (2025). HÖRVERSTÄNDNIS UND LESEN IN ENGLISCH PSYCHOLINGUISTISCHE KLASSIFIZIERUNG VON ÜBUNGEN FÜR SPRACHAKTIVITÄTEN. *YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(4), 103-107.
- ULUGBEKOVNA, R. S. (2020). The First Period of Washington Irving's.
- Нурмухаметова, С., & Расулова, С. (2022). The influence of Samuel Taylor Coleridge as a poet, critic and philosopher to english literature. *Анализ актуальных проблем, инноваций, традиций, решений и художественной литературы в преподавании иностранных языков*, 1(01), 39-40.
- Аликулова, М. (2024). Лингвистические особенности повестей АИ Куприна 1890-1910 годах. *Hamkor konferensiyalar*, 1(2), 502-504.
- Аликулова, М. Ш. (2023). Лексико-семантические особенности рассказов Александра Куприна. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12 Part 2), 172-174. qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). THE ROLE OF PRAGMATICS FOR LEARNING ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. *Modern Scientific Research*, 3(7), 51-56.
- qizi Furqatova, H. A., & qizi Najmiddinova, M. N. (2025). SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF CONCEPTS IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES. *International Journal American Journal of Modern World Sciences*, 2(7), 59-67.
- Nadjmiddinova, M. N. (2025, October). NEW INTERPRETATIONS OF THE TRANSLATION METHOD IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING. In *CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY* (Vol. 1, No. 7, pp. 112-116).
- Fayzullayeva, M. B. (2023). O'TKIR HOSHIMOV ASARLARIDA "ONA" VA "AYOL" OBRAZLARI TALQINI. *Экономика и социум*, (6-2 (109)), 131-134.
- Файзуллаева, М. (2023). Лингвистический и лингвокогнитивный анализ образа матери в произведениях Уткира Хашимова. *Общество и инновации*, 4(9), 295-298.
- Fayzullayeva, M. B., Sattarova, I. B., & Makhmudova, M. A. (2021). The effect of teaching vocabulary through ICT on EFL learners. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 1632-1637.
- Akbaralievich, L. A. (2025). THE INFLUENCE OF ENGLISH LOANWORDS ON THE MODERN UZBEK LANGUAGE. *SHOKH LIBRARY*, 1(12).
- Akbaralievich, L. A. (2023). CONTINUOUS PHASE AND MEANS OF USE IN UZBEK LANGUAGE. *MATERIALLAR TO'PLAMI*, 390.
- Latipov, A. A. (2023). FINAL PHASE "TO STOP" AND THEIR EXPRESSIONS IN UZBEK LANGUAGE. *Экономика и социум*, (11 (114)-1), 192-195.

- Ибадуллаев, Ф. (2024). Сравнительный анализ образовательных систем Финляндии и Узбекистана. Переводоведение и лингвистика в эпоху цифровых технологий: изучение передовых подходов, 1(1), 97-99.
- Ибадуллаев, Ф. Ф. (2016). Несколько записей о формировании текста. Ученый XXI века, (4-4 (17)), 46-48.
- Yuldasheva, S. (2020). Importance of using various pedagogical technologies in lessons. Результаты научных исследований в условиях пандемии (COVID-19), 1(04), 126-128.
- Yuldasheva, S. T. (2021). Interactive Methods of Teaching Children and Its Theoretical Basis and Personal and Professional Development of a Teacher. International Journal for Research in Applied Science & Engineering Technology, 9(11).
- Муродова, Ф. (2025). The importance of country research project for developing language skills. Диалог, интеграция наук и культур в процессе научного и профессионального образования, 1(1), 426-428.
- JAMALOVA, N. (2020). BOSHLANGICH TALIM OQUV-TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK INNOVATSIYANING ORNI. Monografia pokonferencyjna science, research, development, 32(2).
- JAMALOVA, N. (2022). Pedagogical Conditions for the Development of Individual Characteristics of Students of a Higher Educational Institution.
- Turakhanov, R. (2025). Graphic systems of uzbekistan: historical foundations, contemporary challenges, and future development of alphabets. International Journal of Artificial Intelligence, 1(5), 1196-1200.
- Turakhanov, R. (2025). THE CONCEPT OF THE IDEAL HUMAN IN ISLAMIC LITERATURE: A MULTIDISCIPLINARY ANALYSIS. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(3), 807-810.
- Васильченко, Л. А. (2024). V Міжнародний форум експертів із менопаузальної гормональної терапії.
- Агабабян, Л. Р., Ахмедова, А. Т., & Раббимова, Н. (2024). ИЗМЕНЕНИЕ КОЛЬПОСКОПИЧЕСКОЙ КАРТИНЫ У ПЕРВОРОДЯЩИХ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ТРИМЕСТРА БЕРЕМЕННОСТИ. Confrencea, 1(1), 198-200.
- Агабабян, Л. Р., Ахмедова, А. Т., & Раббимова, Н. (2024). ОСОБЕННОСТИ КОЛЬПОСКОПИЧЕСКОЙ КАРТИНЫ У ПЕРВОРОДЯЩИХ. Confrencea, 1(1), 204-205.
- Ахмедова, А. Т., Султонова, М., & Омонова, М. (2024). СОМАТИЧЕСКАЯ КОМОРБИДНОСТЬ ПРИ ПЕРВОЙ БЕРЕМЕННОСТИ. Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences, 4(1-2), 60-67.
- Тлегенов, М. Т. (2021). ПОПУЛЯЦИОННЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ МЕЛКИХ МЛЕКОПИТАЮЩИХ В НИЗОВЬЯХ ДЕЛЬТЫ АМУДАРЬИ. ББК 1 Р76, 27.
- Тлегенов, М. Т. (2026). ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПОПУЛЯЦИИ ПЕСЧАНКИ (MERIONES TAMARISCINUS) В НИЗОВЬЯХ АМУДАРЬИ. Advances in Science and Environment, 2(03), 21-24.
- Тлегенов, М. Т., & Утемуратова, Г. Н. (2012). ОЦЕНКА ОБИЛИЯ НАСЕЛЕНИЯ МЕЛКИХ МЛЕКОПИТАЮЩИХ ТРАНСФОРМИРОВАННЫХ ТЕРРИТОРИЙ В НИЗОВЬЯХ АМУДАРЬИ. Аспирант и соискатель, (6), 66-68.
- Zaxirjanovna, O. R. (2026). CLINICAL AND STATISTICAL ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN COGNITIVE DISORDERS AND THYROID GLAND HORMONES IN HYPOTHYROIDISM. Научный Фокус, 3(32), 506-511.
- Zaxirjanovna, O. R. (2026). STRUCTURE OF PSYCHOEMOTIONAL DISORDERS IN WOMEN WITH HYPOTHYROIDISM. Научный Фокус, 3(32), 512-518.
- Zaxirjanovna, O. R. (2026). EFFECTIVENESS OF COGNITIVE-BEHAVIORAL THERAPY IN WOMEN WITH HYPOTHYROIDISM. Научный Фокус, 3(32), 526-532.

- Муминова, Н. А. (2014). Формирование гармонично развитой личности как цель воспитания в современном демократическом обществе. Молодой ученый, (9), 502-505.
- Djabbarov, X. D., & Muminova, N. A. (2021). Роль лексико-семантических средств в интерпретации антропонима тарагай и топонима тарагай. Theoretical & Applied Science, (1), 406-411.
- Madina, S. (2026). LINGUOPRAGMATIC FEATURES OF THE LEXICON RELATED TO INTERNET ADVERTISING. SCHOLAR, 4(1), 108-112.
- Palmer, H. (1917). The Scientific Study and Teaching of Languages. London.
- Vygotsky, L. (1934). Thought and Language. Moscow.